

УДК 339.91
UDC 339.91

УКРАЇНА В СИСТЕМІ СУЧАСНОГО ГЛОБАЛЬНОГО ПОДІЛУ ПРАЦІ:
ВПЕРЕД У МИНУЛЕ ЧИ НАЗАД У МАЙБУТНЄ?

Павлюк В.І., кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна, vpravliuk04@yahoo.com, orcid.org/0000-0001-8301-8385
Васильцова Н.М., Національний транспортний університет, Київ, Україна, pilipenko_natali@ukr.net, orcid.org/0000-0002-9897-5310

UKRAINE IN A MODERN SYSTEM OF GLOBAL DIVISION OF LABOR:
FORWARD TO THE PAST OR BACK TO THE FUTURE?

Pavliuk V.I., Ph.D., National Transport University, Kyiv, Ukraine, vpravliuk04@yahoo.com, orcid.org/0000-0001-8301-8385
Vasiltsova N.M., National Transport University, Kyiv, Ukraine, pilipenko_natali@ukr.net, orcid.org/0000-0002-9897-5310

УКРАИНА В СИСТЕМЕ СОВРЕМЕННОГО ГЛОБАЛЬНОГО РАЗДЕЛЕНИЯ ТРУДА:
ВПЕРЕД В ПРОШЛОЕ ИЛИ НАЗАД В БУДУЩЕЕ?

Павлюк В.И., кандидат экономических наук, Национальный транспортный университет, Киев, Украина, vpravliuk04@yahoo.com, orcid.org/0000-0001-8301-8385
Васильцова Н.Н., Национальный транспортный университет, Киев, Украина, pilipenko_natali@ukr.net, orcid.org/0000-0002-9897-5310

Постановка проблеми. Серед основних вимог новітньої економічної ситуації, що склалась в нашій державі з урахуванням як внутрішніх так і зовнішніх умов та чинників розвитку національної економіки, на наш погляд, конче вбачається необхідність аналізу стану, виявлення проблем, оцінки наслідків та пошуку найбільш доцільних з точки зору реалізації національних економічних інтересів на найближчу та довготривалу перспективу можливих факторів, шляхів та механізмів входження національних суб'єктів господарювання до світових інтеграційних процесів, в основі яких і лежить сучасний глобальний поділ праці (ГПП). З огляду на закономірний процес постійного зростання впливу зовнішніх факторів на економічний розвиток усіх держав світового господарства в цілому, та вітчизняної економіки зокрема, ця проблема виходить на центральне місце в національній стратегії соціально-економічного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основоположні теоретико-методологічні засади визначення принципів конкурентних переваг (абсолютних – згідно теорії А. Сміта [1] та/або відносних – згідно теорії Д. Рікардо [2] від участі як держави, так і окремих суб'єктів господарювання в міжнародному поділі праці (МПП) та ГПП залишаються незмінними - кожна окрема країна (чи група країн) досягає найбільшого економічного ефекту при тій комбінації факторів (природних, історичних, техніко-економічних, організаційно-економічних, соціально-економічних, політичних тощо), яка забезпечує максимальне зниження матеріальних, трудових та грошових витрат на виробництво продукції або ж випуск більшої кількості товарів кращої якості при тих самих витратах. За певних обставин кожен з цих факторів (або кілька факторів) може стати вирішальним в конкурентній боротьбі на ринку товарів та послуг.

Проблема дослідження та пошуку конкурентних переваг в процесі інтеграції економіки України до сучасного світового господарства та повноцінної участі в МПП в цілому та ГПП, зокрема, в національній економічній літературі знаходиться ще на початковому етапі дослідження. При цьому об'єктом аналізу, як правило, стають не МПП та/або ГПП, як вищі, синтезовані форми поділу праці, а лише різноманітні форми та напрямки зовнішньоекономічних зв'язків України. І це не дивно, оскільки, по-перше, сама міжнародна (глобальна) політична економія як окрема наука сформувалася лише у 70-і роки двадцятого століття, а, по-друге, інтеграція економіки України до світового господарства та

входження до ГПП практично тільки починає досліджуватися в процесі становлення суверенної держави. По-третє, за твердженням авторів Енциклопедії глобалізації сам ГПП сформувався лише в останній декаді ХХ століття [3]. Найбільш вагомий внесок у вивчення та висвітлення цієї проблеми у вітчизняній економічній науці внесли економісти-міжнародники В.С. Будкін, А.С. Гальчинський, Г.Н. Климко, В.С. Савчук, А.П. Румянцев, А.С. Філіпенко, О.І. Шнирков та інші.

Постановка завдання. Мета статті – проаналізувати стан та проблеми участі України в сучасному глобальному поділі праці, обґрунтувати основні засади її національної стратегії та пріоритетні напрямки щодо входження до світогосподарських стосунків, необхідність підвищення ролі держави в пошуку та реалізації конкурентних переваг вітчизняної економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Протягом всього періоду незалежності нашої держави ми були свідками непослідовного залучення національної економіки та її суб'єктів до участі у ГПП, відсутності будь-якої державної стратегії зовнішньоекономічних стосунків та використання зовнішніх факторів розвитку у сучасному конкурентному середовищі. Економіка в цілому, та її зовнішній вектор стали заручниками й жертвами політичних уподобань та слугували невдалим експериментом для реалізації політичних амбіцій політиків та керівництва держави, цілком ігноруючи вимоги об'єктивних економічних законів та інтереси власного народу щодо участі у світогосподарських зв'язках.

З огляду на це розуміння змісту ГПП як економічної категорії має виключне значення для організації державної стратегії та мотивації економічної поведінки суб'єктів господарювання в зовнішньоекономічних стосунках будь-якої держави для більш раціонального та ефективного використання її природних (земля та її надра), матеріальних (уречевлений капітал у різних формах), трудових (жива праця), наукових (накопичені знання) та інших ресурсів для зростання економіки та багатства суспільства.

Створенню ГПП активно сприяли такі чинники як формування постіндустріальних систем транспорту і телезв'язку, активне зростання міграції промислового та фінансового капіталів, розвиток вертикальної інтеграції та по детальної міжнародної спеціалізації в рамках технологічної кооперації тощо. Характерною особливістю ГПП в цей період стає принципово нова роль та участь у ньому економік переважної більшості колишніх соціалістичних країн та країн, що розвиваються.

В основі розвитку сучасного стану економічної глобалізації знаходяться кардинальні зміни у самій філософії та моделях ГПП. Сучасна філософія ГПП базується на розумінні, що країни все у більшій мірі втягуються у міжнародний обмін, якщо їх виробники стають інтегральними складовими глобальних або регіональних виробничих систем. Оптимізація використання факторів виробництва відбувається у межах міжнародних кластерів на основі їх складової в різних країнах [4]

За таких обставин ГПП стає визначальним в теорії і практиці світогосподарських зв'язків та однією з головних мегатенденцій світового господарського поступу. Із трьох основних типів МПП (загальний, частковий та одиничний) в умовах ГПП найбільш притаманні йому та активно розвиваються частковий та, особливо, одиничний поділ праці, який відображає найглибші, найтісніші та найбільш динамічні виробничі зв'язки між суб'єктами первинної ланки міжнародних економічних відносин (фірма, підприємство, транснаціональні корпорації) і означає спеціалізацію на виробництві окремих складових (деталей, вузлів, агрегатів, комплектувальних компонентів) та на стадіях технологічного процесу.

Поділ праці за таких умов формується не тільки між країнами, скільки між економічними агентами, що використовують вищезазначені типи праці у глобальній структурі мереж і потоків, які у сукупності зачіпають тим чи іншим чином усі без винятку держави світу.

В умовах тотальної інформатизації виробництва з використанням електронних носіїв, розвитку цифрової економіки, стратегічних мережевих систем архітектуру новітнього (сучасного) глобального поділу праці формують чотири основні групи суб'єктів міжнародних економічних відносин:

- виробники високої вартості, що використовують переважно інтелектуальну працю;
- виробники великих обсягів продукції, яка виготовляється низькооплачуваною працею;
- виробники сировини, прив'язані до природних ресурсів;
- маргінальні (зайві) виробники, праця яких знецінена.

Таким чином, існує помітна диференціація країн та інших суб'єктів світогосподарських процесів залежно від їхнього конкурентного становища в ГПП, що, зрештою, впливає на характер та інтенсивність участі даних акторів в інших формах міжнародних економічних відносин [5].

Міжнародна спеціалізація і кооперація виступають як організаційними формами прояву ГПП, так і результатом, наслідком такого поділу. Одними з найважливіших критеріїв реалізації економічних інтересів кожної країни – суб'єкта ГПП є при цьому досягнення високої економічної ефективності галузей її національної економіки, мінімізація витрат суспільної праці та забезпечення конкурентоспроможності товарів і послуг національних виробників на світових ринках.

Головною тенденцією сучасного ГПП є прискорена інтернаціоналізація продуктивних сил, яка виступає його матеріальною основою. Завдяки їй виробничі процеси приймають всезростаючий яскраво виражений міжнародний характер, що передбачає стійкі і масштабні господарські зв'язки між суб'єктами поділу праці. Розвиток цієї тенденції веде до посилення з одного боку економічної взаємозалежності країн світового співтовариства, незалежно від їх суспільно-економічного устрою, а з іншого – до посилення конкурентної боротьби в надзорському середовищі відтворювального процесу, який набуває загальносвітового характеру в умовах широкомасштабної інтернаціоналізації виробничої і науково-технічної діяльності та подальшої глобалізації поділу праці.

Реалізація конкурентних переваг від участі в ГПП забезпечує кожному суб'єкту – учаснику ГПП та кожній окремо взятій країні в процесі обміну отримання позитивної різниці між міжнародною і внутрішньою ціною експортованих товарів та послуг, а також економію внутрішніх витрат від скорочення національного виробництва внаслідок використання дешевого імпорту.

З точки зору інтересів окремої країни головним питанням в теорії ГПП є вибір правильної стратегії конкурентоспроможної участі у світогосподарських зв'язках, в основі якої знаходиться проблема оптимальної структури національної економіки, і перш за все, тієї її частини, що орієнтована на експорт та освоєння нових ринків.

Аналіз участі України в системі сучасного ГПП, на наш погляд, повинен передбачати (містити) вплив та дію як об'єктивних загальноекономічних законів, засад і принципів залучення національної економіки держави та її окремих суб'єктів до процесу ГПП, так і враховувати конкретно – історичні особливості та фактори такої участі, що в цілому допоможе визначити пріоритетні та найбільш ефективні моделі та напрямки входження до міжнародних інтеграційних процесів.

На жаль, сьогодні приходится констатувати неприємні висновки про те, що внаслідок різноманітних чинників, які в цілому можна звести до двох основних груп – економічних та політичних – Україна протягом останніх десятиріч, з початку незалежності, попри дію всіляких протиріч і негараздів, пов'язаних з ломкою старої адміністративно-тоталітарної господарської системи та переходом до ринкових умов господарювання, не використала свій унікальний шанс зайняти належне та вагоме місце в системі МПП та ГПП й досягти стрімких темпів економічного розвитку через реалізацію своїх історичних, виробничих, географічних, природних, науково-технічних, людських та інших переваг, які вона мала.

Проте саме на цьому етапі, який по своїй суті став періодом первісного нагромадження капіталу, через відсутність чіткої, зрозумілої державної політики, адекватної можливостям та вимогам часу, у т.ч. й найбільш ефективних моделей входження до ГПП, національні економічні інтереси були принесені в жертву кримінально-олігархічним кланам через розгул корупції, дикої «прихватації» та безконтрольне розбазарювання загальнодержавного майна, варварську експлуатацію національного багатства, у т.ч. природних ресурсів.

Відсутність необхідного системного та цільового державного регулювання процесом входження України до системи ГПП призвела до втрати державою конкурентоспроможності основних національних сукупних факторів виробництва та відтворення – засобів виробництва (через їх фізичний та моральний знос, використання застарілих норм та стандартів, відсутність умов для їх відновлення та модернізації, вкрай обмежені джерела інвестування тощо) та робочої сили (через її витоки за кордон, погіршення структури трудових ресурсів, зниження кваліфікаційного рівня працівників та спеціалістів і т.п.) та спроможність їх застосування (входження, адаптації) в сучасній системі ГПП.

Наслідком відсутності в Україні протягом всього періоду незалежності виваженої економічної стратегії розвитку, проведення постійних реформ (а вірніше – псевдо реформ в інтересах окремих груп політиків чи можновладців, жодна з яких не була доведена до кінця та не дала позитивних результатів), шарахань у виборі діаметрально протилежних напрямків, форм та методів входження національних суб'єктів ГПП до світових інтеграційних процесів стала втрата вітчизняною економікою як внутрішніх, так і зовнішніх факторів цивілізованого розвитку.

Тривалий час суб'єкти господарювання – потенційні учасники ГПП, у першу чергу підприємства державного сектору національної економіки та власне сама держава, через невизначеність зовнішньополітичного та зовнішньоекономічного курсів, внаслідок реверансів національної владної еліти у той чи інший напрямок розвитку економічного співробітництва (Захід чи Схід) не мали змоги своєчасно та повноцінно реалізувати свій економічний потенціал в процесі входження в ГПП у пріоритетних галузях та сферах співробітництва, встановити ділові стосунки з іноземними діловими партнерами, забезпечити освоєння нових ринків виробництва та збуту.

Аналіз внутрішньої структури переробної промисловості України свідчить про відсталий характер та неефективність галузевої структури вітчизняної економіки в системі сучасного ГПП, її низьку конкурентоспроможність та залежність від кон'юнктури на світовому ринку. Більш як дві третини загального обсягу промислової продукції припадає на галузі, що виробляють сировину, матеріали та енергетичні ресурси, тобто продукцію проміжного споживання, яка має високу енергетичну та матеріаломісткість, низьку ефективність для забезпечення валової доданої вартості. Така тенденція продовжується уже протягом останніх десятиріч [6]. Зміна товарної структури вітчизняної промисловості демонструє стійку тенденцію сповзання національної економіки до сировинних виробництв. Цей факт та реальне місце в сучасному ГПП також підтверджують дані зовнішньоекономічних стосунків нашої держави [7]. В українському промисловому експорті домінує сировина, напівфабрикати та продукція нижчих технологічних укладів (рудна сировина, хімія, чорні метали, ліс), на які сумарно припадає понад 2/3 експорту. В імпорті, навпаки, домінує готова продукція вищих технологічних укладів (пластики, фармацевція, машинобудування тощо), частка якої в загальній структурі імпорту сягає близько 2/3. Тобто Україна в сучасному світовому розподілі праці продовжує перетворюватися на постачальника сировини та покупця високотехнологічних товарів.

Досвід функціонування переважної більшості успішних країн практично протягом всієї економічної історії свідчить про необхідність та доцільність визначення стратегічних пріоритетних галузей національних економік, які повинні забезпечити досить вагому, а в багатьох випадках – визначальну роль підприємств цих галузей в економічному зростанні держав через їх адаптацію та входження тією чи іншою мірою до системи сучасного ГПП.

Зокрема, підприємства саме таких галузей та сфер національної економіки повинні мати особливий статус, який би визначався їх місцем, роллю та важливістю у забезпеченні інтересів та економічної безпеки кожної країни та свідчив про необхідність, і, як правило, проявлявся в різноманітних формах законодавчої, кредитно-фінансової, інвестиційної, науково-технічної, податкової, кадрової та іншої державної підтримки.

За таких обставин повинна значно зрости роль держави та державного регулювання фінансово-економічною, науково-технічною, зовнішньоекономічною та іншими сферами діяльності суб'єктів ГПП, у тому числі їх вплив на формування ринків постачання та збуту продукції, товарів та послуг, вибору напрямків, форм та суб'єктів поділу праці, що, у свою чергу, стає визначальним фактором рівня конкурентоспроможності підприємств та всієї національної економіки у системі ГПП.

Що стосується України та її перспектив залучення до системи сучасного ГПП, то найбільш оптимальною, можливою та доцільною з точки зору реалізації конкретно-історичних, природних, виробничих та інших національних факторів участі в ГПП вважається вибір такої моделі інтеграційної стратегії входження держави до світових інтеграційних процесів, принциповими суттєвими ознаками якої повинні стати наступні:

1) здійснений за участю провідних вчених, фахівців, експертів, у т. ч. зарубіжних, науково-дослідних установ, підприємців, громадськості чітко акцентований вибір пріоритетних галузей та сфер національної економіки, які за певних умов та у найкоротші терміни спроможні скласти конкуренцію іншим суб'єктам світового ринку;

2) принципово нова роль держави та кардинальне підвищення ефективності державного регулювання процесом входження до ГПП національних суб'єктів господарювання у визначених пріоритетних сферах та галузях через створення сприятливих нормативно-правових засад для підприємництва та мотивацію їх діяльності з освоєння нових ринків, у першу чергу міжнародних;

3) належна інвестиційно-кредитна підтримка реалізації стратегічних національних проектів та програм у заданих напрямках, у т. ч. через залучення міжнародних фінансових інститутів, приватного капіталу, інших джерел інвестування та їх фінансово-банківського обслуговування тощо;

4) якнайшвидше впровадження у національному виробництві міжнародних стандартів та вимог до якості товарів, продукції та послуг, їх сприйняття світовим ринком (на перших етапах – через участь у кооперації з провідними та визнаними товаровиробниками, використовуючи їх торгові марки, технології та ноу-хау на договірних засадах);

5) вибір стратегічних партнерів на міжнародному ринку не за політичними уподобаннями, а за умов отримання очевидних абсолютних та відносних переваг від участі в системі сучасного ГПП, підвищення конкурентоспроможності товарів та вихід на нові перспективні ринки тощо.

З точки зору вибору пріоритетних сфер та галузей національної економіки найбільш сприятливими та перспективними для входження до сучасного ГПП, на наш погляд, є:

1) розвиток агропромислового комплексу на основі впровадження сучасних досягнень НТР, використання високотехнологічних та наукомістких форм, методів та процесів поєднання основних факторів виробництва, здійснення ефективних організаційно-структурних змін у цій галузі з урахуванням кращого світового досвіду.

На фоні світової продовольчої кризи, яка стає однією з найгостріших глобальних проблем людства, з урахуванням належних нашої державі, за деякими оцінками, біля 40% світових запасів чорнозему та сприятливі кліматичні умови й географічне розташування, в епоху переходу цивілізації на альтернативні джерела використання енергії (біоенергетичні ресурси), уже в найближчі роки Україна може стати, за умови політичної стабільності, однією з найбільш інвестиційно привабливих держав у системі сучасного ГПП в цій сфері, а у стратегічному плані – зайняти провідне місце;

2) реальний, а не декларативний, як це було в останні десятиріччя, розвиток аерокосмічної галузі та авіабудування, де наша держава має стійкі та визнані світовою спільнотою традиції та вагомі здобутки. Державна цільова підтримка та контроль за станом справ у цій сфері дозволить Україні не тільки зберегти свої минулі позиції, а й поглибити свою участь у сучасній системі ГПП. Особливо заслуговує на увагу необхідність налагодження більш тісної кооперації з іншими провідними у цій сфері країнами;

3) не знищення та руйнація, а підтримка, модернізація та розвиток підприємств оборонно-промислового комплексу (ОПК). Спроба аналізу об'єктивних основ, стану та особливостей участі підприємств ОПК України в системі сучасного ГПП, основних шляхів та чинників підвищення їх конкурентоспроможності на світовому ринку озброєнь та військової техніки вже була проведена на сторінках фахових видань [8, 9, 10];

4) розвиток суміжних та обслуговуючих агропромисловий комплекс галузей, підгалузей та виробництв – сільськогосподарського машинобудування, виробництва мінеральних та органічних добрив, захисту рослин, насінневого та племінного господарства, сучасної обслуговуючої інфраструктури та логістики тощо;

5) розвиток національної біотехнологічної промисловості, як однієї з найбільш прогресуючих та стратегічно важливих у глобальному вимірі галузей, яка протягом останніх кількох десятиріч переживає бурхливе піднесення у світі. Саме на наукові розробки в області біотехнологій та їх промислове використання існує підвищений попит у сучасному виробництві та відзначається надзвичайно висока інвестиційна активність з боку державних та комерційних структур – учасників ГПП.

Для України ця галузь у поєднанні з її агропромисловим напрямком розвитку може створити додаткові переваги перед іншими зарубіжними суб'єктами ГПП. Наша держава має реальну можливість знайти своє місце у світовому біотехнологічному просторі, спираючись на свої природні ресурси, сировинну базу, досить високий рівень фундаментальних та прикладних робіт і досліджень у багатьох напрямках;

6) розвиток транспорту та туризму як пріоритетних напрямків сфери послуг.

Зазначені вище науково-теоретичні обґрунтування, загальні підходи та принципи щодо участі держав в процесі сучасного ГПП у поєднанні з притаманними Україні особливостями повинні стати основою стратегії входження та розвитку національної економіки до ГПП. Реалізація інтеграційної стратегії дозволить Україні перейти від притаманної для країн, що розвиваються, сировинної, ресурсо- та енерговитратної, експортно-орієнтованої моделі, як це відбувається в останні десятиріччя, до моделі створення сучасного високотехнологічного виробництва в пріоритетних галузях та сферах національного виробництва, здатних забезпечити створення товарів та послуг з високою часткою

доданої вартості та конкурентоспроможних не тільки на внутрішньому, а й зовнішніх ринках в умовах ГПП.

Лише за таких умов наша держава має шанс в найближчій перспективі призупинити падіння темпів соціально-економічного зростання, а через деякий час – наблизитись та/чи наздогнати економічно розвинуті країни за основними показниками добробуту та життя людей.

Досвід проведення реформ в Україні протягом всієї її новітньої історії свідчить про відсутність в період первісного нагромадження капіталу на руїнах старої системи логіки та послідовності в діях органів державної влади та чиновників, неврахування позиції фахівців та спеціалістів конкретних галузей національної економіки, науковців та громадськості, ігнорування інтересів держави та власного народу задля особистого збагачення невеликої кучки представників національної олігополії, наближення економічних та соціальних стандартів до тих, які притаманні для країн так званого «третього світу».

Перед суспільством нині стоїть очевидний та альтернативний вибір – або розробляти та впроваджувати власну національну стратегію участі в ГПП, яка дасть державі та суб'єктам господарювання абсолютні та відносні переваги, або продовжувати рухатись у тому напрямку й на тих засадах, які диктують сильні світу цього – як зовні, так і всередині країни.

Висновки. Часу та можливостей втрачено багато. Проте шанс зайняти своє місце в сучасній системі ГПП та світогосподарських стосунків Україна остаточно ще не втратила. Для цього їй потрібно передусім ставити свої національні інтереси вище аніж інтереси кучки злодіїв, корупціонерів та бізнесменів від політики. Під суворим та пильним громадянським контролем суспільства.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Сміт А. Дослідження про природу і причини багатства народів. – М., 1962. – С. 330–333.
2. Рікардо Д. Початок політичної економії і податкового оподаткування. – Соч. – Т. 1. – М., 1955. – С. 116–118.
3. Robertson R., & Scholte J.A. Encyclopedia of Globalization. – Routledge, 2007 Vol. 1. P. 331.
4. Шнирков О.І. Європейський Союз у глобальному інноваційному просторі: монографія. – К.: 2008. – С. 41.
5. Філіпенко А.С. Міжнародні економічні відносини: теорія: підруч. для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. – К.: Либідь, 2008. – С. 62–63.
6. Державна служба статистики України: (Електронний ресурс). – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>. – 2017 – «Структура промислової продукції України».
7. Державна служба статистики України: (Електронний ресурс). – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>. – 2017 – «Структура експорту та імпорту України».
8. Павлюк В.І. Участь підприємств Міністерства оборони України в інтеграційній стратегії держави як засіб підвищення конкурентоспроможності національної економіки // Теоретичні та прикладні питання економіки. Зб. наук. пр. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2009. – Випуск 19. С. 17–22.
9. Павлюк В.І. Участь України в глобальному поділі праці у сфері військово-технічного співробітництва: можливості та реалії // Економіка і управління. – К.: 2010. – № 4.
10. Павлюк В.І. Глобальний поділ праці та Україна: роль і місце підприємств оборонно-промислового комплексу // Наука і оборона. – К.: 2011, № 4, С.35–40.

REFERENCES

1. Smith A. (1962). Issledovanie o prirode i prichinakh bohatstva narodov [An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations]. Moscow [in Russian].
2. Ricardo D. (1955). Nachala politicheskoi ekonomii i nalogovogo oblozheniya. [On the Principles of Political Economy and Taxation]. Moscow [in Russian].
3. Robertson R., & Scholte J.A. (Ed.). (2011). Encyclopedia of Globalization. Abingdon-on-Thames: Routledge [in English].
4. Shnyrkov O.I. (2008). Evropeyskiy Souz u globalnomu innovatsiynomu prostori: monografiya. [European Union in the global innovational space: monograph]. Kyiv [in Ukrainian].

5. Filipenko A.S. (2008). Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny: teoriya. [International economic relations: theory]. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].

6. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. Struktura promyslovoi produktsii Ukrainy. [Structure of industrial production in Ukraine]. ukrstat.gov.ua. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].

7. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. Struktura eksportu ta importu Ukrainy. [Structure of export & import in Ukraine]. ukrstat.gov.ua. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].

8. Pavliuk V.I. (2009). Uchast pidpnyemst Ministerstva oborony ukrainy v integratsiinyi strategii derzhavy yak zasib pidvyschennya konkurentospromozhnosti natsionalnoi ekonomiky [Participation of enterprises of the Ministry of Defense of Ukraine in the state integrational strategy as a tool for increasing the competitiveness of the national economy]. Teoretychni ta prykladni pytannya ekonomiky [Theoretical and applied issues of the economy]. (Issue 19.), (pp. 17-22). Kyiv: P.H. "Kyiv University" [in Ukrainian].

9. Pavliuk V.I. (2010). Uchast Ukrainy v globalnomu podili pratsi u sferi viyskogo-tehnichnogo spivrobotnytstva: mozhlyvosti ta realii. [Participation of Ukraine in the global division of labor in the field of military-technical cooperation: opportunities and realities]. Ekonomika i upravlinnya. [Economy and Management]. (Issue #4), Kyiv [in Ukrainian].

10. Pavliuk V.I. (2011). Globalnyi podil pratsi na Ukraina: rol i mistse pidpnyemst oboronno-promyslovogo kompleksu [Global division of labor and Ukraine: role and the place of enterprises of the defense-industrial complex]. Nauka i oborona. [Science & defense]. (Issue #4), (pp. 35–40). Kyiv [in Ukrainian].

РЕФЕРАТ

Павлюк В.І. Україна в системі сучасного глобального поділу праці: вперед у минуле чи назад у майбутнє? / В.І. Павлюк, Н.М. Васільцова // Економіка та управління на транспорті. – К.: НТУ, 2018. – Вип. 7

У статті аналізуються умови та модель входження України до системи сучасного глобального поділу праці.

Об'єкт дослідження – глобальний поділ праці.

Мета роботи - розкрити теоретико-методологічні засади та економічну природу формування глобального поділу праці, дослідити стан, проблеми та перспективи участі у ньому України.

Метод дослідження – абстрагування, аналіз і синтез, індукція та дедукція, системний підхід.

Глобальний поділ праці стає визначальним в теорії і практиці світогосподарських зв'язків та однією з головних мегатенденцій світового господарського поступу.

Наслідком відсутності в Україні протягом всього періоду незалежності виваженої економічної стратегії розвитку, проведення постійних реформ (а вірніше – псевдо реформ в інтересах окремих груп політиків чи можновладців, жодна з яких не була доведена до кінця та не дала позитивних результатів), шарахань у виборі діаметрально протилежних напрямків, форм та методів входження національних суб'єктів ГПП до світових інтеграційних процесів стала втрата вітчизняною економікою як внутрішніх, так і зовнішніх факторів цивілізованого розвитку.

Досвід проведення реформ в Україні протягом всієї її новітньої історії свідчить про відсутність в період первісного нагромадження капіталу на руїнах старої системи логіки та послідовності в діях органів державної влади та чиновників, неврахування позиції фахівців та спеціалістів конкретних галузей національної економіки, науковців та громадськості, ігнорування інтересів держави та власного народу задля особистого збагачення невеликої кучки представників національної олігополії, наближення економічних та соціальних стандартів до тих, які притаманні для країн так званого «третього світу».

Перед суспільством нині стоїть очевидний та альтернативний вибір – або розробляти та впроваджувати власну національну стратегію участі в ГПП, яка дасть державі та суб'єктам господарювання абсолютні та відносні переваги, або продовжувати рухатись у тому напрямку й на тих засадах, які диктують сильні світу цього – як зовні, так і всередині країни.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ПОДІЛ ПРАЦІ, ЕФЕКТИВНІСТЬ, МІЖНАРОДНИЙ ПОДІЛ ПРАЦІ, ГЛОБАЛІЗАЦІЯ, ГЛОБАЛЬНИЙ ПОДІЛ ПРАЦІ, КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ, ІНТЕГРАЦІЙНА СТРАТЕГІЯ.

ABSTRACT

Pavliuk V.I., Vasiltsova N.M. Ukraine in a modern system of global division of labor: forward to the past or back to the future? Economics and management on transport. Kyiv. National Transport University. 2018. Vol. 7.

The article analyzes the conditions and the model of Ukraine's entry into the system of modern global division of labor. Analyzes the conditions and Ukraine's entry model into the system of modern global division of labor.

Object of the study is the global division of labor.

Purpose of the research is to reveal theoretical and methodological principles, and the economic nature of the formation of the global division of labor as well as to study the state, problems, and prospects of Ukraine's participation in it.

Research methods that were used for this study are following: abstraction, analysis and synthesis, induction and deduction, systematic approach.

The global division of labor becomes crucial in the theory and practice of global economic relations, and one of the key mega-tendencies of the world's economic growth.

During the entire period of Ukraine's independence, there was no well-balanced economic development strategy, but constantly ongoing reforms (or rather pseudo-reforms in the interests of certain groups of politicians and government officials, none of which was fully completed and did not give any positive results), rushing in the choice of diametrically opposite directions, forms and methods of entering the national subjects of the global division of labor into the global integration processes. Above-mentioned has resulted in a loss by the domestic economy of both internal and external factors of civilized development.

The experience of carrying out reforms in Ukraine throughout its recent history (during the initial accumulation of capital in the ruins of the old system) indicates the absence of logic and consistency in the actions of state authorities and government officials. It also shows complete neglect of the position of experts and specialists in specific sectors of the national economy, scholars and the public, disregard of the interests of the state and its own people. And all this – purely for the personal enrichment of a small group of representatives of the national oligopoly, which approach our economic and social standards to those inherent to the so-called "Third World Countries".

The society now faces an obvious and alternative choice – either to develop and implement its own national strategy of participation in the global division of labor (which will provide the state and economic entities absolute and relative advantages), or to continue to move in the direction and based on the principles that are dictated by “the strong of this world” – both externally and internally.

KEYWORDS: DIVISION OF LABOR, EFFICIENCY, INTERNATIONAL DIVISION OF LABOR, GLOBALIZATION, GLOBAL DIVISION OF LABOR, COMPETITIVENESS, INTEGRATION STRATEGY.

РЕФЕРАТ

Павлюк В.И. Украина в системе современного глобального разделения труда: вперед в прошлое или назад в будущее? / В.И. Павлюк, Н.Н. Васильцова // Экономика и управление на транспорте. – К.: НТУ, 2018. – Вып. 7.

В статье анализируются условия и модель вхождения Украины в систему современного глобального разделения труда.

Объект исследования – глобальное разделение труда.

Цель работы – раскрыть теоретико-методологические основы и экономическую природу формирования глобального разделения труда, исследовать состояние, проблемы и перспективы участия в нем Украины.

Метод исследования – абстрагирование, анализ и синтез, индукция и дедукция, системный подход.

Глобальное разделение труда становится определяющим в теории и практике мирохозяйственных связей и одной из главных мегатенденций мирового хозяйственного развития. Следствием отсутствия в Украине на протяжении всего периода независимости взвешенной экономической стратегии развития, проведение постоянных реформ (а вернее – псевдо реформ в интересах отдельных групп политиков или чиновников, ни одна из которых не была доведена до конца и не дала положительных результатов), неопределённость в выборе диаметрально

противоположных направлений, форм и методов вхождения национальных субъектов ГРТ до мировых интеграционных процессов стала потеря отечественной экономикой как внутренних, так и внешних факторов цивилизованного развития.

Опыт проведения реформ в Украине на протяжении всей ее новейшей истории свидетельствует об отсутствии в период первоначального накопления капитала на руинах старой системы логики и последовательности в действиях органов государственной власти и чиновников, неучтённость позиции специалистов и специалистов конкретных отраслей экономики, ученых и общественности, игнорирование интересов государства и собственного народа ради личного обогащения небольшой кучки представителей национальной олигополии, приближение экономических и социальных стандартов в тех, которые присущи для стран так называемого «третьего мира».

Перед обществом сейчас стоит очевидный и альтернативный выбор – либо разрабатывать и внедрять собственную национальную стратегию участия в ГРТ, которая даст государству и субъектам хозяйствования абсолютные и относительные преимущества, или продолжать двигаться в том направлении и на тех принципах, которые диктуют сильные мира сего – как снаружи, так и внутри страны.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: РАЗДЕЛЕНИЕ ТРУДА, ЭФФЕКТИВНОСТЬ, МЕЖДУНАРОДНОЕ РАЗДЕЛЕНИЕ ТРУДА, ГЛОБАЛИЗАЦИЯ, ГЛОБАЛЬНОЕ РАЗДЕЛЕНИЕ ТРУДА, КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬ, ИНТЕГРАЦИОННАЯ СТРАТЕГИЯ.

АВТОРИ:

Павлюк Василь Іванович, кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, доцент кафедри «Економіка», e-mail: vpavliuk04@yahoo.com, тел. +380442803016, Україна, 01010, м. Київ, вул. М. Омеляновича-Павленка, 1, к. 313, orcid.org/0000-0001-8301-8385.

Васильцова Наталія Миколаївна, Національний транспортний університет, асистент кафедри «Економіка», e-mail: pilipenko_natali@ukr.net, тел. +380442803016, Україна, 01010, м. Київ, вул. М. Омеляновича-Павленка, 1, к. 314, orcid.org/0000-0002-9897-5310.

AUTHOR:

Pavliuk Vasyi I., Ph.D., National Transport University, associate professor, department of Economics, e-mail: vpavliuk04@yahoo.com, tel. +380442803016, Ukraine, 01010, Kyiv, M. Omelianovycha-Pavlenka str., 1, of. 313, orcid.org/0000-0001-8301-8385.

Vasiltsova Natalia M., National Transport University, assistant lecturer, department of Economics, e-mail: pilipenko_natali@ukr.net, tel. +380442803016, Ukraine, 01010, Kyiv, M. Omelianovycha-Pavlenka str., 1, of. 314, orcid.org/0000-0002-9897-5310.

АВТОРЫ:

Павлюк Василий Иванович, кандидат экономических наук, Национальный транспортный университет, доцент кафедры «Экономика», e-mail: vpavliuk04@yahoo.com, тел. +380442803016, Украина, 01010, г. Киев, ул. М. Омеляновича-Павленка, 1, к. 313, orcid.org/0000-0001-8301-8385.

Васильцова Наталия Николаевна, Национальный транспортный университет, ассистент кафедры «Экономика», e-mail: pilipenko_natali@ukr.net, тел. +380442803016, Украина, 01010, г. Киев, ул. М. Омеляновича-Павленка, 1, к. 314, orcid.org/0000-0002-9897-5310.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Бондаренко Є.В., доктор економічних наук, професор, Національний транспортний університет, професор кафедри «Економіка», Київ, Україна.

Горник В.Г., доктор наук з державного управління, доцент, Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського, директор навчально-наукового інституту управління, економіки та природокористування, Київ, Україна.

REVIEWER:

Bondarenko Ye.V., Ph.D., Economics (Dr.), professor, National Transport University, professor, department of Economics, Kyiv, Ukraine.

Hornyk V.H., Ph.D. in Public Administration, associate professor, Tavrida National V.I. Vernadsky University, director of Education and Research Institute of Management, Economics and Natural Resources, Kyiv, Ukraine.